

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

1966

15

Om

Fiskerleierne

SNEKKERSTEEN og SKOTTERUP

og

den derfra udstillede

SAMLING af FISKERIREDSKABER

m. M.

HELSINGØR.

Trykt hos Henr. Donatzky.

1872.

* 91(48)(064) Kbh. 1872.

~~1792~~

1966

8

~~229~~

91(48)(064) July 1872

71-25-3

Om

Fiskerleierne

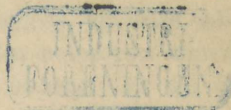
SNEKKERSTEEN og SKOTTERUP

og

den derfra udstillede

SAMLING af FISKERIREDSKABER

m. M.

HELSINGØR.

Trykt hos Henr. Donatzky.

1872.

Om

Fiskeriets

SNEKKERSTEEN og SKOTTERUP

og

den herfra udgaaende

SAMLING af FISKERINDSKAAR

n. N.

HELSINGØR.

Trykt hos Høns Bøgertrykkeri

1872

Naar man ad «Strandveien» reiser fra Kjøbenhavn til Helsingør, kommer man, medens man er ifærd med at tilbagelægge den sidste Miil af sin Reise, igjennem Fiskerleierne Skotterup og Snekkersteen. De ligge tæt ved hinanden og vilde sandsynligviis allerede for længe siden have været sammenbyggede, dersom det havde været muligt. Det, der skiller dem ad, er imidlertid af den Natur, at en Forening ikke lader sig iværksætte. Der ligger hverken Bjerge eller Dale imellem dem. Der ligger kun en flad Slette, men denne Slette er Fiskernes Tørreplads, ligesaa nødvendig for dem, som Søen og Luften — og denne Plads tør selvfølgelig ikke bebygges.

Med Undtagelse af denne Skillevæg imellem Byerne, ere de imidlertid fuldstændigt sammensmeltede. Beboerne ere ikke alene ens i Sæder og Skikke, men de ere i denne Henseende væsenligt forskjellige fra deres omgivende Naboer. De have Dyder og Lyder tilfældes og drive ikke alene samme Næringsvei, men drive den netop paa samme Maade, ogsaa i Modsætning til deres Naboer. Er der en eller anden vigtig Sag, der skal afgjøres, et eller andet Foretagende, der skal iværksættes, møde begge Byers Beboere i et Raad og udføre de der tagne Beslutninger i Fælledskab. Begge Byer udmærke sig blandt Andet ved at eie en stor Mængde Redskaber og begges Beboere vide godt, at de i denne Henseende ere lidt forud.

Det vil af det Anførte være forklarligt, hvorfor de to Fiskerleiers Beboere have udstillet en Prøve af deres Redskaber i Forening, istedetfor skinsyge at gjøre hverandre

Forrangen stridig og det fortjener her at anføres, at Fiskernes Fælledsoptreden i dette Tilfælde er beregnet paa, ved at fremstille deres Redskaber som et samlet Hele, at søge at hævde de danske Fiskere en anstændig Plads ved Siden af vore Naboer.

Idet der saaledes nærmest er lagt an paa at vise, paa hvilket Standpunkt Fiskeriet for Tiden staaer paa det paa-gjældende Sted, have Fiskerne dog godt indseet, at dette ikke let vil kunne sees af de udstillede Gjenstande alene. Vistnok afgive disse for den Sagkyndige et Beviis, som han kan tage og føle paa og for den høitærede Dommer-komitee vil disse Blade sikkert være overflødige; men da de forskjellige Redskaber paa hvert Sted maa være af-passede efter Stedets lokale Forhold og da den Indflydelse, disse Forhold have havt paa Udviklingen af Fiskeriet i Øresund, neppe kan antages at være bekjendt for det store Publikum — en Autoritet, hvis Dom paa ingen Maade kan være Udstillerne ligegyldig — har man troet at nærværende lille Afhandling ikke vil være uden Interesse.

Fiskerleierne Snekkersteen og Skotterup ligge, som anført, ikke langt fra Helsingør, hvor Sundet, som man veed, er smallest. Beboerne ere, paa faa Undtagelser nær, alle Fiskere, udelukkende henviste til Søen, som deres eneste Erhvervskilde. De Forhold, de virke under, ere noget særegne, idet Naturen ligesom slaaer med den ene Haand og klapper med den anden. Medens Stedet saaledes i visse Retninger frembyder vigtige Fordele for Fiskeriet, lægger det paa den anden Side Hindringer iveien for dette, som Fiskernes hele Energi neppe formaaer at overvinde. Nærmest henviste til den smalleste Deel af Sundet som deres Virkekreds, hvor dette udvider sig som en Tragt til begge Sider, have de baade Fordelen og Ulemperne af at befinde sig i Tragtens Tud, hvor Alt skal igjennem som heldes i den. Alle Fiskeflokkene komme tæt forbi dem, men den voldsomme Strøm, der — idet den

sætter snart den ene Vei og snart den anden, eftersom Vinden er — bringer Fiskene til dem, jager dem netop af denne Grund ofte ligesaa hurtigt bort igjen, og mere end de fleste andre Steder gjælder det for disse Fiskere om at gribe og benytte Øieblikket. Masser af forbiseilende og opankrende Skibe ere Fiskerne til Gavn ved, at de der kunde sælge deres Fangst, ofte til høie Priser, men ikke sjeldent ødelægge Skibene ogsaa Fiskernes Garn eller slæbe dem endogsaa ganske bort med deres Ankere eller Ror. De lokale Forhold gjøre Standfisk til Vandrefisk og omvendt; Torsken og Flynderen maa finde sig i at gaae paa Reiser og ere end disse Reiser ikke meget lange, saa komme de til Gjengjæld hyppigere paa. Hornfisken og andre Langveisfarere tvinges derimod undertiden til, stik imod deres Reiseplan, at tage fast Ophold i meget længere Tid, end der er dem tjenligt. Der ere mange Faktorer, Fiskeren maa tage med i Regningen for at være sikker paa, ikke at komme for tidlig eller for sildig med sine Garn; i samme Grad, som han kan regne sikkert, har han Fordelen for den, der maa prøve sig frem, og i samme Grad, som han er forsynet med passende Garn til at fange de mangfoldige forskjellige Fiskearter, der komme ham forbi, i samme Grad har han Udsigt til at kunne slaae sig igjennem.

Det har ikke været Fiskerne muligt at fremstille alle deres Redskaber in natura. Deres Baade blive saaledes kun til at see i Model; ligesaa deres store »Bundgarn». Disse Modeller tillader man sig at nævne først.

Nr. 1. Den med Nr. 1 betegnede Model er en Fiskekvase. Den er bygget for nærværende Udstilling af Baadebygger Jens Svendsen i Espergjerde, og dens store Broder, Kvasen »Snekkersteen», bygget for 7 Aar siden af samme dygtige Bygmester, har allerede bragt Millioner af ægte »Snekkersteenstorsk» — ikke at tale om ligesaa ægte Rødspætter og Aal — til Kjøbenhavn. I det hele besøges Fiskerleierne stadigt af 5 à 6 saadanne Fartøier, der dels høre hjemme der og dels optræde som Gjæster, og dette

Antal vil i en nær Fremtid blive forøget med 1 à 2. Af-sætning mangler der saaledes ikke. Der foreligger et Regnskab for Vinteren 1866—67, hvorefter en af disse Kvaser paa 36 Reiser har bragt til Kjøbenhavn og omsat der 10142 Pd. Aal, 49655 Torsk og 2995 Rødspætter, hvilket Kvantum Fisk har havt en Salgsværdi af 4264 Rdlr.

Disse Kvaser maa først og fremmest være velseilende og solidt byggede. De maa ikke være af større Drægtighed end 4 Tons, for at undgaa Ophold med Ind- og Udklarering, og koste fuldt udrustede, omtrent 1000 Rd.

Nr. 2 og Nr. 3, som for Nemheds Skyld kunne nævnes paa engang, ere Modeller af Fiskernes Baade. De ere, ligesom Kvasemodellen, blevne til alene for Udstillingens Skyld og ere byggede af Baadebygger Hansen i Skotterup og Fisker V. Villumsen i Snekkersteen. Af saadanne Fiskerbaade findes der i begge Fiskerleier tilsammen 122, nemlig 86 i Snekkersteen og 36 i Skotterup. Deres Antal forøges stadigt.

Forhen forsynedes Fiskerne med Baade, hovedsagelig fra Sverrig og Norge (Bergensjoller og Pindebaade); det skyldes næsten ene de to førstnævnte Baadebyggere, Svendsen og Hansen, at denne Indførsel aldeles er ophørt, ja den Første af dem er endogsaa nu en af vore svenske Naboers mest yndede Bygmestre.

Fiskerbaadene ere bekjendte for deres gode Egenskaber og der lægges i det Hele nu, mere end forhen, an paa at faae dem saa hurtigtseilende, som muligt. De findes i mange forskjellige Størrelser efter det forskjellige Brug, hvortil de ere bestemte. En af de største, bygget af Eg, koster med Seil og Rigning godt 300 Rd., men en af de mindste, ligeledes seilklar, kan faaes for omtrent 70 Rd. At Fiskerne maa være forsynede med et saa stort Antal Baade, (over 2 for hver Familie — der findes den Fisker, som eier 6; selv den fattigste Fisker maa idetmindste have 1) har sin Grund i, at der fiskes med saamange forskjellige Slags Garn; man maa saaledes have større Baade til Sildefangst og mindre, naar man sætter Ruser

eller røgter dem. Ved Bundgarnene bruges baade store og smaa Baade. Ligesaa ved Vaadfiskeriet. De, der bruges til at transportere de saakaldte Krabber, ere klodsede Tingester, skabte som Hollændere baade for og bag, medens man til andet Brug behøver lette, hurtige Par-toier, der ikke sige 1 op og 2 i Mente.

Nr. 4. »Vinden har sin Retning dreiet;
Bølgen vælter sig mod Land,
Kaster Skum paa Fiskerleiet
Der, hvor Nettet staaer ved Strand.

Det er tydeligt, at Digteren med dette Fiskerleie har meent Snekkersteen og med »Nettet« Fiskernes største Garn, Bundgarnet, som er udstillet i Model. Særdeles ønskeligt havde det været, at dette store Fiskeredskab havde kunnet udstilles in natura, men naar man betænker, at det er fra 80 til 200 Favne langt og at det ligleedes baade i Høiden og Bredden behøver en meget betydelig Plads, for at kunne strækkes ud, samtidig med at de mangfoldige »Krabber« og store Pæle repræsentere en meget betydelig Vægt, saa vil man kunne indsee, at det ikke lod sig gjøre.

Nr. 5, 6 og 7 ere Brudstykker af et Bundgarn. Da ét saadant Garn skal passe til Stedet, det staaer paa og da det navnlig skal stilles ud, saaledes, at den øverste Kant staaer i Vandets Overflade, medens den underste Kant netop naaer Bunden, blive Garnene af forskjellig Størrelse, baade med Hensyn til Længde og Dybde. Som et Middeltal kan man regne, at der til Garnet selv bruges 3 Skippund Hamp, foruden Tougværk og det koster, med alt Tilbehør, omtrent 700 Rd. Garnet tjæres hvert Aar og holder dog, trods dette og trods dets Soliditet ikke ret længe. Med stadige Reparationer skal man være heldig, om det kan vare i 4 Aar.

Paa Fiskerleierne findes 11 Bundgarn; men de bruges sjeldent alle paa engang.

Udbyttet er naturligviis meget forskjelligt. I Efteraaret 1871 fiskedes saaledes i 2 Bundgarn tilsammen for 459 $\frac{1}{2}$ Rd., men samme Selskab fiskede i 1861 for 1544 $\frac{2}{3}$ Rd.

Bundgarnet kan kun bruges i Nærheden af Land, men her fanger det ogsaa alle de Fiske, der trække langs Kysten. Dog tillade Maskernes Størrelse Yngelen * fri Gjen- nemgang, ligesom Mekanismen ikke er kompliceret nok for Aalen, der oftest lister ud af Garnet igjen. Andre Fiske, der ikke have faaet saameget af Slangens Natur som denne, f. Ex. Sild, Makrel, Hornfisk, Torsk, o. s. v. er Bundgarnet en udmærket Fælde for. Det stiller sig selv igjen, naar det er »røgtet« og, ligesom Løvens Hule i Fabelen, lader det Alle komme ind, men giver ikke Ud- gangsbillet. Dets største Feil er dets Dyrhed.

Nr. 8. Behag dernæst, ærede Læser, at henvende Deres Opmærksomhed paa »Aalerusen«, Fiskerens kjæreste Redskab, idetmindste det, han anvender mest Flid og Umage paa. Trods Aalens Behændighed og Snuhed over- listes den dog af dette Apparat, der om Efteraaret i mange Hundrede Exemplarer sættes ud, Række ved Række, fra tæt ved Landet indtil 7 Favne Vands Dybde. Det er en mægtig Flok af Aal, der, saavidt vides, i 3 forskjellige Arter, hvert Efteraar kommer fra Syd og trækker igjennem Sundet, at der gjøres Jagt paa. Naar det fra Midten af September til ind i November er maanemærkt endeel af Natten, men dog stjerneklart, naar Vind og Strøm ere gunstige, da, men ogsaa kun da, behager det Aalen at gaae paa Vandring. Naar Ruserne da ere satte ud, ere vel rensede for Tang eller Sligt og omhyggeligt udspilede, kan der gjøres Regning paa en god Fangst. Men hvor forsigtig er ikke Aalen, hvor ængstelig for at falde i en Snare. Et Par Tangstraa i Indgangen, en lille hvid Steen eller andre Bagateller, er nok til at forhindre Fangsten. Og er der blot et eneste Maskebrud paa Rusen, ja blot en Maske, der er lidt større end de andre, saa kan man være vis paa, at den Aal, der har ladet sig narre ind i Rusen, skal finde det svage Sted og, med Halen foran, vide at arbeide sig ud derigjennem.

Af de to Arter Aal, der fanges, seer man, mærkeligt nok, ikke en eneste paa Havbunden om Dagen, ligesom

heller ingen af dem bider paa Krog. Den tredie Art kan man undertiden see at sno sig imellem Havplanterne. I Modsætning til Aalene af de andre to Arter er den mager og sluger Smaafiske med Graadighed.

Nr. 9. Som de fleste Fiskeredskaber er Aalerusen en gammel Opfindelse og den kjendes og bruges i en stor Deel af Europa. Saavidt vides, bruger man dog ingen andre Steder at sætte den ud, som her, hvori naturligviis igjen Stedforholdene ere Skyld. Medens man saaledes andre Steder nøies med at ramme en Pæl ned i Grunden, hvortil Rusen fastgjøres eller sætter den fast ved Hjælp af nogle Stene, har man i Øresund et særegent Apparat, de saakaldte Vagere, der sættes ud førend Ruserne og blive staaende, omend disse tages iland for at tørres. Man trængte nemlig til en Indretning, som ikke generedes af Skibsfarten, som var stærk nok til at holde Rusen fast, trods Strømmen, medens den paa samme Tid tillod Fiskeren at røgte Rusen med Lethed og sænke den ned igjen med Nøiagtighed.

Nr. 10. Det ovenfor nævnte, for Fiskerne i Snekersteen og en Miilsvei sydefter eiendommelige Apparat kan sees i Nr. 10, der viser en Aaleruse med Vager og øvrigt Tilbehør, saaledes som den staaer paa Havbunden. Naar man vel i det Hele aldeles intet Begreb har om, naa de forskjellige Fiskeredskaber ere opfundne, saa er ovennævnte, meget practiske og, paa det Sted, den bruges, aldeles uundværlige »Vager», mærkeligt nok, en Undtagelse fra denne Regel. Det kan saaledes med Bestemthed paa-vises, at denne Opfindelse skriver sig fra en Tid, da Magnetnaalen — bliv ikke bange, venlige Læser! Forfatteren er ved fuld Bevidsthed — fra en Tid, da Magnetnaalen havde sin største østlige Misviisning. De tre af de paa Modellen synlige Steenankre, de saakaldte Krabber, have nemlig Navn efter den Kompasstreg, i hvilken de ligge. Denne Retning, der er bestemt ved Apparatets Brug, og som ikke kan forandres, peger nu paa et ganske andet

Punct i Horizonten, end Navnet antyder, men Navn og Retning passer sammen, hver Gang Naalen med ni Hundrede Aars Mellemlum peger længst mod Øst med sin Nordende. Rusevagernes Alder maa saaledes være mindst 500 Aar, men lægger man Mærke til de Navne, adskillige af Apparatets andre Dele have, dets Kuller og Krabber og Krækker, Ord, der synes at være en heel Deel ældre, er det ikke usandsynligt, at man til de 500 Aar endnu maa lægge en heel magnetisk Periode.

Af Aaleruser eier Snekkersteen omtrent 680 og Skotterup 240. Ligesom Bundgarnene sættes de ikke alle ud, men endeel, omtrent $\frac{1}{4}$, holdes i Reserve. De koste med alt Tilbehør 17 à 20 Rd. Stykket og kunne gjøre Tjeneste i 4 à 6 Aar. De bindes deels af Hør, deels af Bomuld og disse Rusers, saavel som da andre Fiskeredskabers Forfærdigelse — inklusive Kurvemageri og desl. — giver Fiskeren nok at bestille i de lange Vinterastener eller naar det blæser, saa han ikke kan komme paa Søen. At »række Bænke« eller Sligt er der aldrig Tid til.

Stedet, hvor Ruserne sættes, de saakaldte Aalestader, er af Regjeringen, der havde »Eiendomsret« til det, solgt i dyre Domme til Fiskerne. Hvert »Stade« er opmaalt og afmærket samt boniteret og kaldes officielt »Fiskestadehartkorn«. Skat betales der af Stedet, det skulde der maaskee ikke; med Beskyttelsen er Forholdet omvendt.

Udbyttet af Fiskeriet er naturligviis meget forskjelligt, baade paa de forskjellige Stader og i de forskjellige Ruser paa samme Stade. Medens den ene »Kube« kan være bleven fuld af Aal, kan den ved Siden af undertiden være gaaet ganske skudfri. Der foreligger en Opskrift, hvorefter en Fisker, der i 1861 satte 24 Aaleruser, samme Aar havde en Indtægt af 352 Rd. I 1862 havde han af 30 Ruser kun 216 Rd., forrige Aar fiskede han med 19 Ruser og udbragte 197 Rd.

Nr. 11. En anden Slags Ruse, »Reierusen«, havest vel i Snekkersteen, som det vil sees af det udstillede

Exemplar, men der findes ikke mange af dem og de bruges ikke meget. Forholdene ere i det Hele ikke gunstige for Reiefangsten og disse Dyr fanges sjældent for at spises af Mennesker; men Reien er Torskens Livret og næsten alle dem, Fiskeren kan faae fat i, blive, spiddede paa en Krog, serverede for denne noble Personlighed.

Stakkels Torsk! I Oldtiden, inden Oplysningen var trængt igjennem og naaet ned til dem, lode de sig fange paa en Krog af Flintesteen. Nu ere de mere forfinede, Steenalderen er forbi — en »Snekkersteenstorsk« vilde lee af en saadan Krog, hvis den bare kunde — nu leve de i Jernalderen, ingen Torsk vil nu bide paa andet, end en skinnende fortinnet Jernkrog eller en smuk, poleret og blaåt anløben engelsk Staalkrog; men hvad hjælper det Staklen? han bliver narret alligevel:

»Fiskeren ligner Fiskenes Æt«
han kaster sin Krog ud med en levende Reie paa og ingen Torsk kan modstaa Fristelsen. Deres Guldalder kommer vel aldrig.

Idethele ere mange af de udstillede Redskaber ikkun beregnede paa at skaffe Fiskeren det fornødne Agn (Madning) til Torskefangsten. Til denne Kategori høre, foruden tildeels Reierusen, ogsaa:

Nr. 12. »Ulken«, der slæbes bagefter Baaden, for at fange Reierne, der sidde i Græstangen paa saa dybt Vand, at Fiskeren ikke kan vade og fange dem i:

Nr. 13. »Reiehoven«, som han gaaer og skyder frem foran sig. Endvidere høre hertil:

Nr. 14. »Faldhoven« og

Nr. 15. »Faldkloen«. Om Vinteren, naar Vandet bliver koldt, ty Reierne ud paa dybere Vand — 3 à 4 Favne — og opholde sig i de af Strømmen og Stormene løsrevne Dynger af Havplanter, som ligge i Fordybninger af Havbunden. I disse Dynger kastes Faldkloen ud; naar den er fuld, hales den forsigtig op, bringes ind i Baaden ved Hjælp af Faldhoven og Reierne rystes ud af deres Skjul. I et lille Hyttefad:

Nr. 16. »Reickisten«, holdes de levende, til de skulle bruges. Sandormene, der opholde sig i Revlerne, afgive ogsaa et udmærket Agn for Torsken. Fiskeren »stamper« disse Orme op, det vil sige, han sætter med Redskabet

Nr. 17 en »Stampe« den sandede Havbund i Bevægelse, hvorved der fremkommer et Hul, som Ormene plukkes ud af ved Hjøip af et Slags Kam eller Catcher:

Nr. 18, »Krøllen« og tages op i Baaden.

Desuden bruges til at sætte paa Krogene som Lokkemad Snegle, der findes i stor Mængde i Sundet, hvor Vandet er dybt nok og Bunden leret eller dyndet nok. Disse Snegle fanges i:

Nr. 19, »Bendingskuben«, igjennem hvis musefældeagtige Indgange de krybe, lokkede af en død Fisk eller blot et Par Æggeskaller, som anbringes inde i Kuben. Meget ofte skaffer Fiskeren sig et Agn af Sild, der om Vinteren undertiden fanges paa Pilk, samt af andre Smaafiske.

Nr. 20 er en »Sildepilk«.

Mærkeligt er det, at Torsken, der dog ellers ikke er synderlig berømt for sin Klogskab, især forstaaer at vælge imellem de forskjellige Slags Agn, der bydes den. Den kjender meget godt Forskjel paa en levende Reie og en død dito, paa en levende Sandorm og en død, paa en Sandorm og en Regnorm, paa et Stykke Sild, der er friskt og et, der er gammelt eller blot saltet. Den lader sig ikke narre, om man istedetfor Sild byder den et aldeles lignende Stykke af en anden Fisk; den rører det ikke engang, men kan allerede i lidt Afstand lugte Luntten. Man har budt den kunstige Reier, saa kunstige, at Mennesker næppe kunde skjelne dem fra virkelige dito. Nei tak, sagde Torsken.

Forsynet med de nødvendige Lækkerier af Agn, seer man om Vinteren en Skare Fiskerbaade med en, høist to Mands Besætning, om Morgenen at seile ud fra Fiskerleierne. Snart paa Dybet, snart paa Grundene, inde under

Sverrig, ved Hveen opsøges Torskene. Fiskeren kaster »Kloen« ud, der tjener som Anker og i Lø af en Flig af sit Seil sidder han og passer sin Næringsvei. Koldt er det unegteligt mangen Gang, især naar Fangsten ikke gaaer heldig; det medbragte Mundforraad er ofte frossent i Madæsken, Snøren, der ikke slippes af Haanden, fryser imellem Fingrene, men Fiskeren har en god seig Natur — han bider i Snøresnøren engang imellem, mens han banker Hænderne, for at faae dem varme, saa kan han staa imod igjen.

De Torsk, han fanger, putter han i et medbragt Kar, hvori han ofte fornyer Vandet, eller i et poselignende Net, der hænges udenfor Baaden; thi det er en Hovedsag for ham at holde sin Fangst levende. Ved Fiskens Bestræbelse at sluge Agnet, vil Krogen let faae fat i Svælgets indvendige Dele og et saadant Saar er afgjort dødeligt: Fisken vil forbløde sig; for at forebygge, at et saadant Tilfælde skulde indtræffe, forsynes Snørens Kroge med et Stykke paastøbt Tin, oftest i Form af en lille Fisk. Krogen bliver derved tung og Eisken faaer den sjældent længere ind, end i de ydre bruskeagtige Munddele.

Fiskerens Bestræbelser for at holde sine Fiske levende, skaffer ham undertiden mere Bryderi end at fange dem. Han kan være i taaleligt godt Humeur, om hans Fangst end har været ringe, men har han af en eller anden Grund ikke formaaet at holde Fangsten ilive, saa kan man være vis paa, at hans Barometer staaer lavt. Naar Sundet om Vinteren er tillagt med Is, der kan »bære«, er det interessant at see, hvorledes Fiskernes Iver for at konservere Fangsten griber ind i hele deres Virksomhed og bevirker, at deres Taktik er en heelt anden, end deres Naboers. Svenskerne f. Ex. komme ud paa Isen paa Skøiter, sværmende omkring som en Flok Bier uden Viser; de hugge et lille Hul, fire Pilken (de bruge næsten aldrig Snøre) derned, give mange Fiske Banesaar, uden at faae dem op, kaste dem, de ere heldige nok til at fange, henad Isen

og lade dem ligge og stivfryse der. Er det nu lykkedes dem at jage Fiskene fra hinanden med deres Pilke, løbe de hurtigt et andet Sted hen og begynde der forfra. Fiskerne fra den danske Kyst syd for Helsingør, navnlig fra Snekkersteen og Skotterup anvende, som ovenfor sagt, en anden Taktik. De spænde ikke Skøiter paa; de møde med Træsko, der ovenikjøbet ere forsynede med spidse Søm, for at forhindre Glidning. De trække en Slæde bagefter, hvorpaa der er læsset ikke alene deres Fiske-redskab, men baade Huus og Huusgeraad. Huset bestaaer af et Seil og nogle Stænger. At bygge dette op, er Fiskerens første Arbeide. I Læ af dette saakaldte »Telt« indretter han sig saa komfortabelt, som muligt. Han hugger et Hul til sin Snøre og et til den Pose, hvori han putter Fiskene. Posen hænger han ned i Vandet, klar til at modtage Fangsten. Slæden eller et væltet Kar er hans Stol; Madæskan sættes saaledes, at han kan naae den under alle Skjæbnens Omskiftelser, Bøtten med Orme eller Reier sættes ogsaa saaledes, at han kan have den indenfor sin Rækkeevne, uden at reise sig, o. s. v. Han skynder sig vel med at faae Snøre ud, men den feberagtige Uro, som karakteriserer de pilkende Råboere, mærker man slet ikke hos ham. Har han forberedt Alt, faaet Snøren i Bund, taget »Bundskud«, anstillet Betragtninger over Strømmen, Dybden osv., sidder han rolig og lurer. Han har tilsyneladende hverken Syn eller Hørelse og hvad Følelsen angaaer, synes den at være concentreret i den høire Haands Pegefinger — det er nemlig den, hvormed han holder Snøren. Fanger han en Torsk, er hans første Forretning, efter at have forsigtig taget den af Krogen, at slippe den i Posen, saa Agn paa Krogen igjen og »Ansøgningen« ud paany; først da tør han banke Hænderne lidt. Naar han skal iland om Aftenen, slæber han alt det efter sig, han havde ud om Morgenen og desuden Fangsten og Karret fuldt af Vand. Før hans Fiske skulde savne dette, før vil han slæbe sig fordærvet.

- Nr. 21 er en Snøre med saakaldte »Tinfiskekrøge»
 Nr. 22 er en »Hvidlingsnøre» og
 Nr. 23 er en »Makrelsnøre», den saakaldte »Dørge»,
 der snart er gaaet af Brug.

Venlige Læser, har De været paa Kronborg? Det gamle ærværdige Kronborg med sine Sagn og sine Minder? Har De staaet paa et af dets Taarne, eller blot paa »Flagbatteriet» og nydt den deilige Udsigt? Hvis De ikke har været der, skylder De Dem selv at gjøre den Tour og det jo før, jo heller. Det er imidlertid ikke Hensigten her at levere en Beskrivelse af det gamle Kronborg; Forfatteren vil blot gjøre Dem opmærksom paa et Fiskeri, der ikke drives andre Steder end her lige udenfor Slottets Volde og som sandsynligviis blev drevet længe førend der var tænkt enten paa Slot eller Fæstning. Lad os tænke os Dem staaende ude paa Flagbatteriet, heelt ude ved Flagstangen, en smuk Dag i Mai Maaned. Det blæser friskt af Østenvind og der er lidt kjøligt; men lad det ikke genere Dem, De skal ikke blive forkjølet. Tillad mig at gjøre Dem opmærksom paa den fremspringende Pynt lidt tilhøire, nede ved Stranden. Seer De, hvor Strømmen løber forbi dette Hjørne med en flyvende Fart? See, hvor det bobler og bruser, som i en Malstrøm! Det leer han af, Skipperen paa den gamle klodsede Pæreskude med sine daarlige Seil; han flyver afsted, Strømmen har taget ham paa sin stærke Ryg, de skulle jo samme Vei begge to. Den store Damper tæt udenfor, den skal, som De seer, imod Strømmen. De to ere ikke gode Venner. See, hvor Skruen pidsker Vandet til Skum, mens Strømmen synes at tiltage i Styrke, som om den gjorde alt, hvad den kan, for at indgyde Kolossen Respect. Den gjør ikke saa lidt, en Snegl kunde næsten være Damperens Forløber. Naar Vandmassen har passeret Pynten, vil De lægge Mærke til, at den ligesom deler sig, saa at den yderste Deel vedbliver at flyve afsted, skummende og brusende, medens der nærmest Landet er forholdsviis roligt, ingen

Strøm og næsten intet Bølgeslag, som om denne Deel af Vandmassen var bleven træt af Væddeløbet og krøb i Skjul derinde, for at hvile sig efter Kampen.

Hvile imidlertid Naturkræfterne, saa føres Kampen der mellem andre Magter. I det stille Vand er nemlig Samlingsplads for utallige Flokke af Hornfisk, der ere paa Reisen til Østersøen, men som Strømmen tvinger til at gjøre Holdt. Her, i Læ af Pynten, faae Efternølerne Tid til at komme med, thi Fortropperne, der maaskee allerede med gunstig Vind have passeret Stedet for flere Dage siden, drives tilbage til dette Sted igjen. Stakkels Fiske! da alle andre søfarende Nationer slap for Øresundstolden, hvem tog saa Hensyn til de søfarende Hornfiske? Ingen. De vare maaskee ikke engang repræsenterede paa Kongressen desangaaende eller der blev nægtet dem, hvad der blev tilstaaet alle Andre, nok er det, de have siden den Tid betalt forholdsviis langt mere for deres Gjennemfart end hine, der førte Klage, thi de have betalt den med Millioner af deres Brødres Liv.

Seer De, Læser, alle de Baade, der, to og to, med et stort Garn imellem dem og fire Mand i hver Baad, ligge og lure paa Fiskeflokkene. Lad os betragte dem lidt.

Alt er tilsyneladende roligt; de fleste af Fiskerne synes endog at sove, de ligge henslængte langs ad Tofterne med Undtagelse af de To, der staae oppe paa et Brædt, lagt over Enden af Baaden og holde Udkig, og selv disse staae saa roligt, at hvis man ikke saa dem holde Balancen fra deres høie Standpunct, kunde man godt troe, at de ikke vare langt fra at gjøre deres Kammerater Selskab. Lad Dem imidlertid ikke skuffe af denne tilsyneladende Ro, kjære Læser! det er Havblikket førend Stormen. Med lidt nøiere Eftersyn vil De bemærke, at Alt er klart til Slag. Seer De, Aarerne ligge klare i Tolle-gangene. Stenene, der bruges til at kaste i Vandet, for at jage Fiskene ind i Garnet, ligge oppe paa Tofterne, hver Ende Toug er opskudt, hver Sluproer paa sin Tofte.

Seer De ham, der just lukker op for sin Madæske? Hvor forsigtig skotter han ikke først til Udkiggerne paa Brættet Kapitainen og Lieutenanten, som de kaldes — thi hver Ting har her sit Navn og hver Mand sin Titel — for at see, om der er Tid nok til ogsaa at faae Æsken lukket igjen. Seer De endelig selve Kapitainen og hans Lieutenant, hver med nogle Stene i Hænderne og under Armen? De sove mindst af Alle. Deres gode Øine have bragt dem op paa den »høie« Post, de beklæde, de skulle nemlig i temmelig Afstand kunne see den svage, utydelige Skygge, der dannes, naar Fiskeflokken skyder sig hen over den graalige Grusbund og deres Post er hverken magelig eller behagelig. Time efter Time kunne de undertiden staae der opstillede, gjennemblæste, trætte af den evige Balanceren, med Øinene hæftede paa samme Sted og Opmærksomheden spændt som paa Pinebænken.

Pludseligt gaaer der en Skjælven gennem den ene. Han løfter hurtig Armen og som et Lyn er hver Mand paa sin Post, men stille. Han kaster en Steen langt bort, han kaster flere, bestandig nærmere. Han passede altsaa paa, han har seet en Skygge paa Vandet og driver Flokken hen efter Garnet. Nu er den inde i Bugten, som dette danner — »ro ud!» kommanderer han, og nu falde Aarerne i Vandet. Den forrige Stilhed er nu afløst af en Scene saa vild, saa eiendommelig, at man neppe skulde tro, at det kun gjælder om at fange nogle stakkels Hornfiske. Hver Nerve er spændt, Sluproerne lægge hele deres Sjæl i hvert Aaretag. Enhver Ordre fra den Kommanderende udføres med Præcision og Hurtighed, han taler rigtignok hverken sagte eller blødt. Høit og fyndigt lyder det: »ro væk!» »kast Linerne!» »vel roet!» »skod til!» »kast Baadene!» osv. Og Gud naade den Synder, der tager feil eller ikke er hurtig nok.

Efterat Baadene have naaet hinanden og Fiskene saaledes ere indelukkede, skjøndt langt fra fangede endnu, hales Garnet forsigtigt sammen, saa at det indvendige

Rum bliver mindre og mindre. Flokken har for længe siden mærket Uraad, den sværmer hid og did, tæf sammenpakket. Stundom søger den at undslippe under Baaden, men Fiskerne ere paa deres Post; raabende og pjaskende i Vandet, saa dette driver af dem, jage de de forskrækkede Fiske tilbage. Efter et saadant mislykket Forsøg kaster Flokken sig gjerne den modsatte Vei, idet hver enkelt Fisk trænger med hele sin Magt mod Garnet, som om de med forenede Kræfter vilde bane sig Vei igjennem det. Dette Øieblik har Anføreren ventet paa: »tag overalt!» raaber han, og som i Desperation gribe Fiskerne fat; de kunde ikke være mere ivrige om det gjaldt deres eget Liv istedetfor Hornfiskenes.

Et Øieblik efter at den sidste Ordre er givet, spræller hele Flokken aldeles indesluttet i Garnet, medens Fiskerne, drivende af Vand, arbeide med at vælte Fangsten ind i Baadene.

En saadan Floks Størrelse er naturligviis meget forskjellig. Undertiden bestaaer den af nogle faa Fiske, undertiden fylder den begge Baadene. I et saadant Tilfælde er Kampen naturligviis haardere og Fiskernes Iver, om muligt, større. For den Uindviiede seer det ud som et storartet, fortvivlet Slagsmaal mellem Baadenes Besætninger og Kampen undlader aldrig at drage Tilskuere til Strandbredden. Vildest og hidsigst gaaer det til, naar Fiskerne gjøre det saakaldte »Hagestrøg», det vil sige, naar de lade sig drive med Strømmen forbi den førnævnte Landtunge (Hagen) for at fange de Fiske, der just kastes tilbage syd fra. I rasende Fart gaaer det gennem det hvirvlende og boblende Vand og der hører baade Øvelse, Kraft og Koldblodighed til, for at opnaae et godt Resultat. Et eneste lille Feilgreb, en Ordre lidt for tidlig eller for seent givet eller udført, er nok til at vende ud og ind paa hele Komplottet. Dette Strøg er ogsaa en Mesterprøve, og dersom det mislykkes, kan vedkommende Deeltagere være sikkre paa at faae de Andres Latter og spotkende Bemærkninger at høre.

Ere nu Fiskerne godt exercerede, maa man heller ikke tro, at Fiskene staae tilbage i denne Retning. I mange Tilfælde lykkes det dem at undslippe og ofte, især mod Slutningen af Fisketiden, er det næsten umuligt at overliste eller tvinge dem, ret som om Erfaringen havde gjort dem klogere og lært dem at tage sig iagt. Mærkværdigt er det Sammenhold, der er imellem Individerne af samme Flok. Istedetfor at adsplittes, naar der er Fare slutte de sig tættere sammen, saa tæt, at man skulde antage det for umuligt, at de kunne bevæge sig og dog er netop en saadan Klump hurtig og bevægelig. Det er næsten ikke muligt at skille dem ad, de følges gennem Tykt og Tyndt, vende sig til Siderne, op og ned, gjøre omkring som paa Kommando, alle paa en Gang med den beundringsværdigste Præcision, der vilde gjøre det bedst indøvede Troppekorps Ære. Der synes i alle disse Legemer kun at bo en Sjæl, en Villie og hvorfra kommer den Kommando, som de Alle forstaae og Alle lystre, uden at en Eneste betænker sig et Øieblik.

Ligesaa vanskeligt det er at faae Disse adskilte, ligesaa vanskeligt er det at bringe to forskellige Flokke sammen. Have Fiskerne faaet to saadanne i deres Garn paa engang, saa kniber det først rigtigt. De maae da dele Opmærksomheden mellem begge, thi de ville, som efter forudgaaet Aftale, hver sin Vei. Vender den ene sig tilhøre, kan man være sikker paa, at den anden vil søge at gjøre Breche tilvenstre og de vogte sig med den smaaligste Omhyggelighed for at blive blendede, indtil de endelig, tvungne af Nødvendigheden, maae taale hinandens Selskab i Fiskernes Baade.

Det er, som ovenfor sagt, et gammelt Fiskeri, det her nævnte Vaadfiskeri. Mange Fiskere ere blevne baade tilslidte og opslidte ved det, men de fleste omtale det med en vis Begeistring, skjøndt det, naar Alt kommer til Alt, ikke er meget indbringende. Det varer sjeldent en Maaned og som et meget godt Resultat be-

tragter man et Udbylte af fire til fem Hundrede Daler for hvert Garn. Det er dog sjeldent, at dette Beløb naaes og ofte mislykkes Fiskeriet aldeles. Et Exemplar af Vaaden er udstillet under:

Nr. 24. Det er, som man vil see, et brugt Garn — »Slottegarn», er dets lokale Navn — og der er fanget mange Tusinde Hornfiske i det. Det koster fra Nyt 60 til 80 Rd. og kan, med stadig Reparation, holde i 5-6 Aar.

Nr. 25 er en Model af »Slottegarnet», udstillet for at vise, hvorledes Garnet staaer i Søen. Det naaer fra Vandets Overflade til Bunden.

Henad Efteraaret trække Hornfiskene, der have benyttet Sommeren til at afsætte deres Yngel og til at blive fede, tilbage gennem Sundet og ud ad Nordsøen til. Nu kunne de ikke fanges paa det Sted og paa den Maade, som er omtalt ovenfor, men de gaae derfor ikke Ram forbi. Meget mere strækker nu Jagtgebetet sig over hele Sundet og er ikke, som om Foraaret, knebet ind i en lille Krog. Hele Kysten syd for Kronborg og selv den svenske Kyst paa begge Sider af Helsingborg, er nu tæt besat med de under Nr. 4 nævnte Bundgarn og Hornfiskene jages nu ikke blot af Menneskene. Et mægtigt Antal af Thunfiske ere i uafbrudt Bevægelse hele Dagen for at faae deres Andeel af Vildtet. Mærkeligt nok seer man ikke en eneste Thunfisk — Fiskerne kalde den urigtigt »Springer» — førend ud ad Sommeren, ligesaa lidt som man seer Hornfiskene springe op af Vandet, førend den jages af »Springeren». Hen i August Maaned begynde først Thunfiskene deres Jagt og naar Strømmen har drevet Hornfiskeflokkene sammen paa et eller andet Strøg, saa gaaer Jagten rigtig for sig. I sin Forfølgelsesiver er Springeren ikke sjeldent løbet efter Flokken ind i Bundgarnet og er da, trods dens med stor Kraft nedlagte Protest derimod, bleven fanget.

De ere forresten ikke sky. Naar de forskrækkede Hornfiske, der listigt krybe i Skjul bag enhver Gjenstand, for

at undgaa deres store graadige Fjender, undertiden søge ind under Bunden af Fiskerens Baad, saa generer dette ikke Springerens, den tør godt komme ligesaa nær, og idet den skyder sig op i Vandet, griber den sit Bytte saa nær Baaden, at man kan række den med Haanden. Kaster man i stille Veir Noget (f. Ex. døde Fiske) ud til dem, samles de om Baadene som en Flok Hunde, staae roligt lidt under Overfladen og passe paa, naar man kaster Fiskene ud og, idet de snappe dem, slaae de et Par Volter som af Overgivenhed. De bide villigt paa Krog og vilde uden stor Vanskelighed kunne fanges. Det kan imidlertid ikke betale sig, thi Kjødets kan ikke sælges. De Forsøg, der ere gjorte i denne Retning, ere faldne saa uheldigt ud, at disse Dyr endnu have undgaaet Fiskernes Efterstræbelser.

Man benytter dem imidlertid paa en anden Maade. Læseren vil neppe gjætte hvortil. De viste sig allerede nyttige derved, at de jagede Fiskene ind imod Land, ind paa Bundgarnenes Territorium, (adskillige Steder kan man takke Springerens for alle de Hornfiske, der fanges), og senere fik man et eget Fiskeri, der udelukkende er beregnet paa Springernes Hjælp. Det er en Klapjagt, hvor disse Dyr maa udføre Hundenes Arbejde: at opjage Vildtet og bringe det indenfor Jægerens Rækkeevne. Og de udføre denne deres Forretning paa en meget tilfredsstillende Maade. Rigtignok bliver Vildtet (Hornfiskene) ikke nedlagt med Bøsser, men fanget i Nedgarn, dette er imidlertid ikke Jagthundenes Skyld.

Nr. 26 er et af de foran nævnte Nedgarn, en »Hornfiskensæring». Om Natten gaae Fiskene villigt deri, men om Dagen kan man see hele Flokken trække langs med Garnene, der drive med Strømmen paa Vandets Overflade, stødende lidt til dem med Næbet af og til, men vel vogtende sig for at løbe fast. Her kommer Springerens fortræffeligt til Nytte. Dersom den ikke var, vilde Fiskene forresten slet ikke komme op i Vandet, men gaae dybt

under Garnene. Nu seiler Fiskeren hen, hvor han seer Springereren og Hornfiskene hoppe op af Vandet. Her sætter han Garnet ud og lægger sig paa Luur ved den ene Ende, som en Edderkop. Pludseligt begynder det at suse i hans Nærhed. Det er en Flok Hornfiske, der i lange Spring paa Vandets Overflade kommer hen imod Garnet. I Hælene, eller rettere, i Halerne paa dem kommer Springereren, der har jaget Flokken op, snart skydende sig frem tæt under Overfladen med utrolig Hurtighed, snart hoppende op over Vandet, ikke sjældent kastende flere Fiske op med sig paa sin Rygfinne eller holdende en i Munden. Undertiden vender den sig i Springet og kommer smukt paa Hovedet ned i Vandet igjen, men ofte falder den store Krop plumpt ned paa Bugen eller Siden og sprøiter Vandet til alle Sider. Nu er der ikke Tid for Fiskene til at tage Maal af Garnets Masker, hele Flokken springer deri og kun de, der ere heldige nok til i Hastværket at springe over det, frelse Livet. »Edderkoppen« farer nu til og plukker de sprællende Fiske ud, for at hans Væv kan staae klar til at tage imod en ny Flok.

Naar Veiret er godt og »Hundene« rigtig have Lyst, er denne Klapjagt ligesaa morsom og underholdende, som en dito paa Land. Som afrettede Hunde røre Springererne aldrig nogen Fisk, der sidder fast i Garnet og de undgaae med en beundringsværdig Behændighed at rive dette istykker paa deres Volter omkring det; yderst sjældent kunne de komme til at give det en Rift. Fiskeren betragter ogsaa Springereren med Velvillie og det synes næsten, at denne Følelse er gjensidig. Man har, naar man har »draget« Sildnæringer, seet Springereren vandre langs med Garnet, taalmodig ventende paa, at en Sild skulde falde af, men om den var nok saa sulten og om det varede nok saa længe, inden en Sild gik løs af Garnet, tænkte den dog aldrig paa at tage sig selv tilrette. Ikke saaledes Sælhunden, der dog nu er sjelden i Sundet. Den fulgte ogsaa med, naar Fiskeren »drog« Næringer, men

den plukkede hver Sild af, den kunde overkomme og rev Garnet dygtig istykker ovenikjøbet. Hvad den ikke kunde fortære, rev den alligevel af og lod synke tilbunds, som af Ondskab.

I Christian II saakaldte verdslige Lov af 6te Januar 1522 forbydes det Fiskerne »under Liv og Gods« at drive med deres Garn paa »Dragør Strømme, der, som Tønderne ligge.« Det var haarde Konditioner for Fiskerne; men deres Tid kom igjen, da Frederik II i sin Soret af 9de Maj 1561, dens Artikel 64 »strængeligen bød og befalede, at alle Skippere, indlændiske og udlændiske, som deres Seilads igjennem Øresund, Øster eller Vestert bruge, fra Ørekrog og indtil Norden Falsterbo regnedes, der for alle de Fiskere, som kaldes Vragere, almindelig Drift er, skal herimellem ikke seile om Nattetide fra Sancti Bartholomæi Apostoli og til Sancti Dionysii Episcopi Dag og skal hver Skipper lade sit Anker falde og holde god Vagt med Lygte og Lys indtil Dagens Opgang, paa det fornævnte fattige Fiskere kunne undflye deres egen Skade og Fordærvelse. Hvo, som derimod fordrister sig og derover spilder nogen Mands Liv eller Gods, da skal det alvorligen straffes uden al Naade Liv for Liv og udi andre Maader efter Sagens Leilighed.»

Sandsynligviis er ingen af disse to Lovbestemmelser nogensinde blevet overholdt, ligesaa lidt som de vilde kunne overholdes nuomstunder. Skipperne ville seile baade Nat og Dag og Fiskerne »vrage«, som om der ingen Lov existerede. Ganske vist generer Skibsfarten — især den mere og mere tiltagende Dampskibsfart — Fiskeriet med Drivgarn betydeligt, og mange Garn gaae tabt, om end de Tilfælde sjeldnere indtræffe, at Fiskeren mister sin Baad og sit Liv, men saadanne Ulemper maa man være belavet paa i et saa befærdet Farvand og det vil sandsynligviis aldrig blive anderledes. For at undgaae at blive paaseilet maa Fiskeren holde skarpt Udkig, og for at frelse sine Garn, sænker han dem noget ned i Vandet, saa et Skib netop kan seile over dem uden at fange.

Nr. 27 og 28 ere »Sildenæringer». De ere af forskjellig Dybde, eftersom de skulle bruges som Drivgarn eller bundsættes, men de ere lige lange. Særegent for disse Næringer og Garn er den Omstændighed, at de have en omtrent dobbelt saa stor Længde som sædvanligt og at de kunne skilles ad i to Halvdele. Af saadanne dobbeltlange Sildenæringer eier Snekkersteen 140 og Skotterup 40 Stykker. De koste 16 til 20 Rd. Stkt. En Hornfiskenæring koster 12 til 16 Rd. og begge Fiskerleier eie omtrent 50 Stkr. Af Makrelgarn eier Snekkersteen 130 og Skotterup 54 og Prisen paa dem er fra 10 til 16 Rd. Stk.

Nr. 29 og 30 ere Makrelgarn.

En forholdsviis stor Rolle spille de saakaldte »Smaagarn», der haves i mangfoldige forskjellige Størrelser og som findes i stor Mængde. De ere, ligesom Næringerne, dobbelt lange og til at dele i to Halvdele, en Indretning, der er eiendommelig for vore to Fiskerleier og et lille Stykke paa begge Sider af dem, hvor deres Overlegenhed har udøvet sin Indflydelse. Medens Ruser, Bundgarn og desl. ikke eies af de saakaldte Smaafiskere, er der ikke en af disse, der ikke eier nogle Smaagarn. De bruges ogsaa hele Aaret rundt og Fangsten bestaaer af Torsk, Sletter, Skrubber, Rødspætter, Pigvarer, Sletvarer osv., en enkelt Lax og Stør, en enkelt fordreven Hummer og Taskekrabbe, mangfoldige Steenbidere og Kvabsøer, alt imellem en Makrel, nu og da nogle Vildænder, ja selv adskillige Marsviin, der, foragtende de fine Traade, løbe gennem Garnet, men faae derved den stærke Tælling om den brede Hale og dø af Mangel paa fornyet Luft.

Nr. 31 indtil

Nr. 41, begge medregnede, ere 11 Smaagarn, forskjellige i Dybde og Maskevidde. De koste omtrent 8 Rd. Stykket, noget mere, naar de ere bundne af tvundet Garn. I Snekkersteen findes der omtrent 1000 af dem og 250 i Skotterup.

Om Sommeren sætter Fiskeren sine Rødspættegarn

ud i Nærheden af Hveen eller ovre paa den anden Side af »Disken», en Miil eller halvanden borte. De Rødspætter, han fanger, ere af fortrinlig Godhed og tildeels meget store. Man har saaledes fanget et Exemplar, der veiede $10\frac{1}{4}$ Pd. og Fiske paa 4 à 6 Pd. ere ikke sjeldne. Jevnlig faaer han en Pigvar og meget ofte større og mindre Sletvarer. Den største Pigvar, der, saavidt vides, er fanget, veiede 30 Pd. Fangsten bliver næsten altid solgt i Helsingør, hvor de store, delikate Rødspætter ere meget søgte, eller paa Rheden. Fiskeren staaer meget tidlig op om Sommeren; Kl. 1—2 kalder han for Morgen. Først kigger han naturligviis ud efter Veiret; er Vinden god, leer han i Skjægget, om han har noget — værre er det, om han skal ro den lange Vei, thi han skal være hjemme igjen med Fangsten inden det bliver Morgen i Helsingør. Det bliver en varm Tour paa fastende Hjerter for ham og hans Kammerat. De gaae imidlertid paa den med Dødsforagt, klæde sig paa i en Fart — Toiletet er heldigviis ikke det, der volder ham mest Bryderi — Baaden jages i Søen og afsted gaaer det, som en Raket, til Stedet er naaet, hvor Garnene ere satte ud den foregaaende Dag. Medens den ene Fisker tager begge Aarerne, haler den anden Garnene ind; andre medbragte Garn sættes ud igjen saa hurtigt, som Baaden kan roes frem og nu gaaer det hjemad. Naar Fiskeren naaer Land, staaer hans Kone og Børn, hvis disse sidste kunne trippe ned til Stranden og tage imod ham. Garnene bringes iland og alle Hænder have nu nok at bestille med at plukke Fiskene ud af dem. Konen eller et andet af Familiens kvindelige Medlemmer bringer Fangsten tiltorvs paa en Trillebør, hvis ikke Agenten for Marienlyst Søbad eller andre driftige Mellemlandere have kjøbt den iforveien. Kl. 7 er der ikke mere Fisk at opdrive paa Leierne, end bag paa en Haand.

Kl. 8—9 komme »Sommergjæsternes« Tjenestepiger med Kurven paa Armen og Sønnen i Øinene for at kjøbe Fisk. De see helt forbausede og vantroende ud ved at

høre af Fiskeren, der gaaer og hænger sine Garn op at tørre, at de ere komne en Time for seent.

Saasnat Garnene ere tørre, tages de ned, bødes, sættes paa »Klover« og »stenes« for at sættes ud næste Morgen; hele Dagen igjennem har Fiskeren og hans Familie nok at gjøre dermed.

Engang imellem koges Garnene i Lud eller Bark med Tilsætning af Soda eller Potaske.

Nr. 42 er et lille praktisk Stykke Værktøi, (de saakaldte Kvistekjæppe) som Fiskeren bruger til at rense sine Garn med for det Snavs, der næsten altid er i dem, naar de tages op af Vandet. Der hører lidt Øvelse til, for at kunne bruge Kvistekjæppen rigtigt, men den renser Garnene hurtigere og meget bedre, end det kan gjøres paa nogen anden Maade. Mærkværdigt nok, er den ikke meget kjendt eller brugt andre Steder end i vore to Fiskerleier og deres nærmeste Omegn.

Nr. 43 er $\frac{1}{8}$ af et Marsvingsgarn. Det haves kun i 1 Exemplar og vil rimeligviis aldrig faae nogen stor Betydning.

Medens, som forhen anført, de allerfleste Flynderarter fanges i Smaagarnene, gaaer dog en Art, Helleflynderen, Ram forbi. Denne Kjæmpe blandt Flynderne, der maa betragtes som hele Slægtens Senior, opholder sig enten slet ikke blandt sine smaa Frænder eller den lader sig ikke fange i Garnene, snarest maa man vel antage det Første. Hvorledes dette nu end forholder sig, i Garnene fanger man den ikke, derimod paa »Helleflynderkroge« (Bagger) eller med Snøre.

Langs gjennem Sundet, nærmere ved den skaanske end ved den sjællandske Kyst, strækker der sig en temmelig betydelig Sænkning af Havbunden. Fra Helsingborg og nord efter kalder Fiskerne dette Dyb »Skræpperne« og her synes at være det Sted, hvor Helleflynderen helst opholder sig. Foruden denne Fisk findes der om Sommeren store, fuldt udviklede Torsk, vel sjelden i stor Mængde, men neppe mindre eller slettere end de, der fanges i

Nordsøen eller ved Island; desuden store smukke Kuller, mægtige Rokker og dito Havkatte. Naar Skibsfarten om Sommeren rigtig er i Gang, betaler det sig at fiske her og Fangsten afsættes da næsten altid til Skibene paa Rheden. Dog gjælder dette ikke om de Helleflyndere, der nu og da fanges; de gaae altid til Kjøbenhavn.

Nr. 44 er et Parti Helleflynderkroge og

Nr. 45 er en »Skræppesnøre».

Nr. 46 ere forskellige Exemplarer af »Torskepilke». I Skræpperne nødes nemlig undertiden Fiskeren til at bruge dette lidet yndede Redskab, thi det er ham ofte umuligt at skaffe saameget Agn tilveie, som der behøves for at lokke de store, noget lækkersultne Torsk, som findes der, til at bide paa Krogen.

Nr. 47 er et Flyndergarn, færdig til at sættes ud eller, som det kaldes, »stenet». Ved at holde i Enden af den kløftede Pind med den ene Haand og kaste Stenene ud i Søen en efter en med den anden, bringes Garnet uden synderlig Umage udenbords, og, idet det synker tilbunds, stiller det sig selv til at fange.

Nr. 48 er en Bøie, en saakaldet »Sildetønde».

Nr. 49 er en »Dræg» (Anker).

Nr. 50 er en »Klo». Disse have, ligesom Dræggene, i mange forskellige Størrelser og bruges undertiden ogsaa som Anker, men oftest til at opsøge Gjenstande paa Havbunden, f. Ex. mistede Garn eller andre Redskaber.

Nr. 51 er en Fiskerbøie, en saakaldet »Hold». I Sundet, hvor Skibsfarten, Strømmen, Tangdynger osv. have gjort fælleds Sag mod alle Fiskerbøier, har denne, hvor simpel den end seer ud, viist sig at være den, der bedst modstaaer Angrebet.

Nr. 52 er et »Garntrug».

Nr. 53 er et »lagt» Hundrede Kroge (Bagger) færdige til at kastes ud.

Nr. 54 er et Hundrede Kroge »paa Split», ophængt for at tørres. Af saadanne Bagger eie Fiskerleierne Legio.

Nr. 55 er et »Aalejern«. Det bruges kun sjældent. Nr. 56, 57 og 58 ere forskellige Hyttefade eller, om man hellere vil, Surrogater for saadanne. Af deres Ulighed i Form og Materiale vil man kunne see, at de ere bestemte til at bruges paa forskjellige Maade.

Nr. 59 er det Værktøi, (»Naale og Nedbord») hvormed Garnene forfærdiges. (Maskinbundne Garn bruges ikke.)

Nr. 60 er et »Aalenet«, (Redskab, hvori Aalene veies.)

Nr. 61 er en »Catcher.»

Som forhen anført, forfærdiges næsten alle disse Redskaber af Fiskerne selv. Kvinderne spinde og Mændene binde; Børnene hjælpe til, saasart de kunne — 3-4 Aars Rollinger kunne allerede begynde at fylde Garn paa Naalene.

Et saa stort Driftsmateriel, brugt i et saa uroligt og beseilet Farvand, kræver imidlertid en saa stor Tilbinding, for at holdes vedlige, at Fiskeren og hans Familie sjældent kunne faae Tid til selv at udrette det altsammen og gamle, fattige Folk have derfor fuldt op at bestille med at spinde og binde; ligesom ogsaa Reebslageren tages tilhjælp med at spinde, især det grovere Garn.

De betydelige Vedligeholdelsesomkostninger opluge naturligviis en meget stor Deel af den aarlige Indtægt og ingen af Fiskerne kan egentlig siges at lægge noget op ved deres Bedrift. Dette maa dog ikke forstaaes saaledes, at de slet ikke skulde kunne følge lidt med Tiden. De bo bedre, spise bedre og klæde sig bedre end deres Forfædre og have i det Hele taget deres ret gode Udkomme.

Ussel maatte i Sandhed ogsaa den Forretning være, der ikke ved en saa anstrengt Flid formaaede at føde sin Mand.

Det er bemærket i det Foregaaende, at de stedlige Forhold have havt en stor Indflydelse paa Fiskerens Bedrift; ja, man kan endog sige, at han selv ikke er forbleven upaavirket af det Særegne i disse Forhold. Bosat ved den store europæiske Landevei, Sundet, har den sta-

dige Omgang med Fremmede lært ham at see lidt omkring sig. Han er mere oplyst og mindre lettroende end de religieuse og politiske Probenreutere, der stadig aflægge Visit hos ham, synes om, og disse finde derfor kun et daarligt Marked hos ham; han er stolt og i Besiddelse af en stærkt udpræget Uafhængighedsfølelse, som man kan spore i alle hans Handlinger. De holde saaledes aldrig af at fiske i Fælledsskab, naar det kan undgaaes, skjøndt de ellers troligt holde sammen, og bliver en af dem sat tilbage, saa at kan ikke kan ernære sig selv, ja, saa tager han rigtignok den Haand, de Andre næsten altid række ham, men man har kun meget faa Exempler paa, at han har henvendt sig til det Offentlige om Hjælp. Stoltheden har undertiden bragt dem til at hjælpe der, hvor Medlidenheden ikke kunde strække til; de holdt ikke af, at en af »Vore» skulde nyde offentlig Understøttelse.

Allerede 1745 drev denne Selvfølelse eller, om man vil, Stolthed, dem til at stifte en Forening, hvis Formaal var at virke som Laane- og Begravelseskasse. De vilde »staae paa deres egne Been», selv efter Døden. Denne Forening, der i forrige Aarhundrede omgav sig med en vis Glands, som der dog nu ikke lægges an paa mere, har bestaaet hele Tiden siden, næsten uden at strække sig udenfor de to Byer. Ganske interessant er det at see af Foreningens Regnskaber fra den Tid, at en stor Deel af Medlemmerne, der, paa faa Undtagelser nær, alle vare simple Fiskere, have kunnet skrive og regne, flere af dem endogsaa meget ordentligt og det paa en Tid, da »boglige Kunster» som bekendt ikke var Almuens stærke Side.

* * *

Skjøndt man nu ganske vist ikke kan sige, at Fiskerne i vore to Fiskerbyer staaer tilbage for de fleste af deres Standsfæller, men snarere maa erkjende at de indtage en Plads i forreste Række, er det dog

udenfor al Tvivl, at Udbyttet af Fiskeriet vil kunne forøges betydeligt. Efter at have i det Foregaaende, saavidt muligt, givet Oplysninger om Mængden og Beskaffenheden af de forskjellige Slags Redskaber, der benyttes ved Fiskeriet — og efter at en Prøve af disse Redskaber selv har kunnet tages i Øiesyn paa Udstillingen, vil det imidlertid være Sagkyndige indlysende, at der ikke kan gjøres store Spring fremad ved Forbedringer i den Retning. Ganske vist er der meget at udrette ogsaa paa dette Gebet; der vil komme nye Methoder og nye Redskaber, der ogsaa vil passe for disse Fiskere; men et kan man allerede nu med afgjort Sikkerhed paastaa, vil passe for dem: en Havn til deres Baade og Hyttefade. Som allerede sagt, holdes alle Fiske levende, som ere skikkede dertil, men da Hyttefadene maae ligge fortoiede ved den aabne Kyst, taber deres Indhold ikke sjeldent i Kvalitet, ved at omtumles af Strøm og Uveir. Undertiden springer Fortøiningen, især med Isgang og saa gaaer naturligviis hele Herligheden tabt. Det er et ubehageligt Øieblik for Fiskeren, naar han kommer ud for at tage sine Fiske og de saa ere døde og halvt opslidte eller, hvad der er endnu værre, ganske borte tilligemed Hyttefadet. Ligesaa store Ulemper er der med Baadene. Som forhen sagt, findes de i et Antal af 122, med større og mindre, og om de end langt fra bruges allesammen hver Dag, saa er den Skare, der daglig er paa Farten, saa betydelig og den Umage og Tidspilde, der er forbundet med at sætte dem i Vandet og trække dem paa Land, med at lægge Ballast i dem og bringe dem ud igjen saa stor, at en Baadehavn ogsaa af denne Grund maa ansees som aldeles nødvenbig for Fiskerleienes videre Udvikling. Ved Hjælp af Havnen vil Fiskeren først ret faae Brug for hele sin Energi, han vil med Lethed kunne tage ud derfra, naar han ikke kan lægge ud fra de aabne Landinger, han vil kunne søge derind og lade sin Baad ligge klar, til han igjen skal paa Farten og hans Hyttefade kunne ligge i dens rolige Vand, uden at

deres Indhold gaar tabt eller ødelægges. Ved Hjælp af Havnen og den lette Kommunikation med Afsætningsstederne, ville de to Fiskerleier snart voxe baade i Velstand og Størrelse.

Baadehavnen vilde ogsaa have været færdig for længe siden, dersom man havde kunnet bygge den af gode Ønsker, men da der foruden disse ogsaa behøves 6—8000 Rd. dertil, saa er det ikke saa underligt, at Sagen indtil for ganske nylig ikke var kommet et Skridt videre, end den var for 100 Aar siden.

Savnet af en Havn følte imidlertid mere og mere. Befolkningen tiltog i Antal og Baadene tiltog baade i Antal og Størrelse. Man kunde ikke nøies mere med de gammeldags fladbyggede Fartøier, der kun behøvede ubetydelig Ballast og kunde flyde heelt ind til Strandbredden, men som til Gjengjæld seilede daarligt. Man byggede nu skarpe, dybtstikkende Baade, fyldte dem med Ballast og pressede Seil omkaps med den flyvende Hollænder. Men naar man saa skulde ud eller iland, saa kneb det rigtignok ogsaa og mangfoldige Gange maatte Baadens Besætning springe ud, skjøndt Vandet gik heelt op paa Livet, og sætte Ryggen til, for at bringe Baaden flot eller for at bjerger den. Det kunde om Vinteren være en heelt ubehagelig Fornemmelse, saaledes at hoppe ud i det iskolde Vand, især naar Baadene skulde ud. Sundheden profiterede naturligviis ikke derved.

Maalet var saaledes fuldt. Næstforrige Vinter kom Draaben, der bragte det til at løbe over. Intet Under, det var en Draabe i stort Format. Den kom i Form af mægtige Ismasser, der, satte i Fart af Strømmen, i Hast gjorde Ende paa alle de Landingsbroer en miniature, som Fiskerne havde bygget.

Der er imidlertid Intet saa galt, det er dog godt for Noget. Fra den Dag begyndte Fiskerne at samle sig sammen og, hvad der var endnu bedre: de begyndte at samle Penge sammen.

Indenrigsministeriet skjænkede, efter forudgaaet Un-

dersøgelse af Forholdene, 1000 Rd. til Foretagendet; Tilkøb Sogneraad bevilgede enstemmigt med 19 Stemmer 800 Rd. til det. Flere Private lode ligeledes Sagen tilflyde Pengebidrag og ansete Mænd satte sig i Bevægelse, for at fremme den. Tømmeret blev udleveret af Statsskovene for en moderat Betaling og Fiskerne bidroge efter Evne ved ugentlige Bidrag til at skaffe Penge i Kassen. Kort sagt, Alt gik saa godt, at man troede at turde paabegynde Bygningen i dette Foraar, og den vil derefter blive fremmet med al den Kraft, Pengemidlerne ville tillade. Rigtignok er det endnu ikke let at paavise, hvor Resten af den nødvendige Sum skal komme fra, men det tør vel haabes, at et saa smukt og gavnligt Foretagende heller ikke i Fremtiden vil savne den Deeltagelse og Understøttelse, det hidtil har kunnet glæde sig ved, og som er en aldeles nødvendig Betingelse for, at det kan tilendebringes.

